

Naslov originala:
ON EARTH WE'RE BRIEFLY GORGEOUS
Ocean Vuong

Copyright © 2019 Penguin Press
Copyright © 2020 ovog izdanja KONTRAST izdavaštvo

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Urednica:
Jelena Nidžović

Prevod:
Nikola Matić

Lektura i korektura:
Kontrast izdavaštvo

Dizajn korica:
Sanja Polovina

Štampa:
F.U.K. d.o.o.

Tiraž:
1000

Izdavač:
Kontrast, Beograd
Klaonička 2, Zemun
e-mail: jakkontrast@gmail.com
kontrastizdavastvo.com
facebook.com/KontrastIzdavastvo
www.glif.rs

OUŠN VUONG

NA ZEMLJI SMO
NAKRATKO PREDIVNI

KONTRAST
Beograd, 2020.

Za moju majku

Ali, pusti da vidim da li – koristeći ove reči kao mali komad zemlje i svoj život kao kamen temeljac – mogu da ti izgradim centar.

– Ću Miaođin

Želim da ti kažem istinu, i već sam ti pričala o širokim rekama.

– Džoan Didion

I

DA POČNEM PONOVO.

Draga Mama,

Pišem da bih dopro do tebe – iako je svaka reč koju zapišem za reč dalje od mesta na kojem si ti. Pišem da bih se vratio kroz vreme, do auto-odmorišta u Virdžiniji, gde si zurila, užasnuta, u prepariranog jelena okačenog iznad automata za sokove pored toaleta, njegovi rogovi bacali su senku na tvoje lice. U kolima si sve vreme odmahivala glavom. „Ne razumem zašto to rade. Zar ne vide da je to leš? Leš bi trebalo skloniti, a ne da ostane tako, večno zaglavljnjen.”

Sada mislim na tog jelena, kako si zurila u njegove crne staklene oči i videla svoj odraz, svoje celo telo, izobličeno u tom beživotnom ogledalu. Kako ono što te je potreslo nije bilo groteskno kačenje obezglavljene životinje na zid – već to što je prepariranje otelovljavalo smrt koja se neće završiti, smrt koja nastavlja da umire dok mi prolazimo pored nje na putu da se olakšamo.

Pišem zato što su mi rekli da nikada ne počnem rečenicu sa *zato što*. Ali ja nisam pokušavao da napišem rečenicu – ja sam pokušavao da se oslobodim. Jer sloboda, kako mi je rečeno, nije ništa do razdaljina između lovca i njegovog plena.

Jesen. Negde iznad Mičigena, kolonija leptira monarha, njih više od petnaest hiljada, počinje svoju godišnju migraciju na jug. U roku od dva meseca, od septembra do novembra, oni će preći, lepet po lepet, iz južne Kanade i Sjedinjenih Država u delove centralnog Meksika, gde će provesti zimu.

Oni sleću među nas, na simsove i žičane ograde, na konopce za veš koji još uvek podrhtavaju pod težinom okačene odeće, na haubu izbledeloplavog ševroleta, krila im se lagano svijaju, kao da bivaju odložena, pre nego što ponovo prhnu u let.

Potrebna je samo jedna noć mraza da ubije celu generaciju. Živeti je onda pitanje vremena, stvar osećaja za vreme.

Onda kada mi je bilo pet ili šest, i kada sam, igrajući se, iskočio iz skrovišta hodnika pred tebe viknuvši „Bum!”, vrisnula si, izobličeniog i čudno nagnutog lica, a onda zajecala, hvatajući se za grudi dok si se naslanjala na vrata, boreći se za vazduh. Stajao sam zbunjen, sa nakrivljenim plastičnim dečjim vojničkim šlemom. Ja sam bio američki dečak koji je imitirao ono što je video na TV-u. Nisam znao da je rat i dalje bio u tebi, da je uopšte bilo rata, da te kada jednom uđe u tebe nikada ne napusti – samo odjekuje, zvuk formira lice tvoga sina. Bum.

Onaj put u trećem razredu, uz pomoć gospođe Kalahan, moje nastavnice engleskog, pročitao sam prvu knjigu koju sam zavoleo, dečju knjigu Patriše Polako po imenu *Grom torta*. U priči, devojčica i njena baka primete kako se na zelenom horizontu sprema oluja, i umesto da zatvore žaluzine ili prikucaju daske na vrata, one počnu da prave tortu. Bio sam potaknut tim činom, njegovim riskantnim i hrabrim odbacivanjem zdravorazumskog. Dok je gospođa Kalahan stajala iza mene, sa svojim ustima kraj mog uha, bivao sam povučen dublje u struju jezika. Priča se razmotala, oluja u njoj je stigla dok je gospođa Kalahan govorila, a onda došla ponovo dok sam ponavljao reči. Ispeći tortu u oku oluje; hraniti sebe šećerom na ivici opasnosti.

Prvi put kada si me udarila, mislim da sam imao četiri godine. Šaka, blesak, ravnanje. Moja usta oganj dodira.

Onda kada sam pokušao da te naučim da čitaš isto kao što je gospođa Kalahan mene naučila, sa mojim usnama kraj tvog uveća, sa mojom šakom na tvojoj, reči su se kretale pod senkama koje smo pravili. Ali taj čin (sin koji uči svoju majku) je poremetio naše hijerarhije i sa njima i naše identitete, koji su, u ovoj zemlji, već bili nestabilni i sputani. Nakon zamuckivanja i spoticanja, rečenica izobličenih i zaglavljenih u tvom grlu, nakon sramote neuspeha, sa treskom si zatvorila knjigu. „Ne treba mi da čitam”, rekla si, zgrčenog lica, i ustala od stola. „Mogu da *vidim* – to mi je do sada bilo dovoljno.”

Onaj put sa daljinskim upravljačem. Modra oteklina na mojoj podlaktici za koju sam lagao nastavnike. „Pao sam jer sam igrao šuge.”

Onda kada si, u četrdeset i šestoj, dobila iznenadnu želju da bojiš. „Hajmo do Volmarta”, rekla si jednog jutra. „Trebaju mi bojanke.” Mesecima si ispunjavala prostor između svojih ruku svim nijansama koje nisi mogla da izgovoriš. *Magenta, cinober, kadi-fa, kalaj, zimzelena, cimet*. Svakog dana si se satima povijala nad prizorima farmi, pašnjaka, Pariza, nad parom konja na vetrom šibanoj zaravni, nad licem devojčice sa crnom kosom i kožom koju si ostavila praznu i belu. Kačila si ih svuda po kući, koja je počela da liči na učionicu u osnovnoj školi. Kada sam te pitao – „Zašto bojanke, zašto sada bojiš?” – ti si spustila safirnu bojicu i zagledala se, sneno, u poluzavršenu baštu. „Prosto odem u to na neko vreme”, rekla si, „ali osećam sve. Kao da sam i dalje ovde, u ovoj sobi.”

Onda, kada si me pogodila kutijom lego kockica u glavu. Par-
ket u tačkama krvi.

„Jesi li ikada napravio scenu”, rekla si, bojeći Tomas Kinkejda kuću, „i onda sebe stavio u nju? Jesi li ikada posmatrao sebe otpozadi kako ideš dalje i dublje u taj pejzaž, odlaziš od sebe?”

Kako sam mogao da ti kažem da je to što si opisivala bilo pi- sanje? Kako sam mogao da kažem da smo mi, posle svega, toliko bliski da senke naših šaka na dve različite stranice postaju jedna?

„Izvini”, rekla si, stavlajući zavoj na posekotinu na mom čelu. „Uzmi kaput. Uzeću ti Mekdonalds.” Glava mi je pulsirala, uma- kao sam pileće nagete u kečap dok si posmatrala. „Moraš da po- staneš veći i jači, okej?”

Juče sam ponovo čitao *Dnevnik ožalošćenosti* Rolana Barta, knjigu koju je pisao svakodnevno godinu dana nakon smrti svoje majke. *Upoznao sam telo svoje majke*, piše on, *bolesno, a potom umiruće*. I tu sam stao. Tu sam odlučio da pišem tebi. Tebi koja si i dalje živa.

One subote na kraju meseca kada bismo, ako bi ti preostalo novca nakon što bi platila račune, odlazili u tržni centar. Neki ljudi su se lepo oblačili kada su išli u crkvu ili na večere; mi smo se maksimalno sređivali da bismo išli u prodajni centar u blizini autoputa I-91. Ti bi se probudila rano, provela sat vremena šmin- kajući se, obukla svoju najbolju šljokičastu crnu haljinu, stavila svoj jedini par zlatnih alki, obula crne lamé cipele. Onda bi kle- knula i stavila mi šaku pomade u kosu i začesljala je.

Kada bi nas tamo video, neko ko nas ne poznaje ne bi mogao da zna da smo kupovali namirnice u lokalnoj radnji na aveniji Frenklin, gde su ispred ulaza rasuti iskorišćeni bonovi za hranu, gde osnovne stvari kao mleko i jaja koštaju tri puta više nego u predgrađima, gde jabuke, izborane i izubijane, stoje u kartonskoj kutiji na dnu natopljenom svinjskom krvlju koja je iscurila iz sanduka nasečenih krmenadli, u kome se led odavno istopio.

„Hajde da uzmemo skupe čokolade”, rekla bi, pokazujući na Godiva čokolateriju. Uzeli bismo malu papirnu kesu, u njoj bi se nalazilo možda pet ili šest kocki čokolade koju smo nasumično izabrali. To je često bilo sve što bismo kupili u tržnom centru.

Onda bismo hodali, jedući svaku naizmenično, griz po griz, sve dok nam se prsti ne bi sijali, mastiljavi i slatki. „Ovako se uživa u životu”, rekla bi ti, sisajući prste; roze lak na njima bio je iskrzan od nedelju dana rada tuđih pedikira.

Onaj put, uz vrištanje na parking, pesnice, kasno sunce je izgraviralo tvoju kosu u crveno. Rukama sam štitio glavu dok su tvoji zglavci tutnjali oko mene.

Tih subota šetali bismo hodnicima sve dok, jedna po jedna, prodavnice ne bi zatvorile svoje čelične kapije. Onda bismo se uputili niz ulicu prema autobuskoj stanici, vazduh koji smo izdisali lebdeo je iznad nas, šminka se sušila na tvom licu. U našim rukama nije ostalo ničeg sem naših ruku.

Jutros, ispod mog prozora, jedan jelen je stajao u magli tako gustoj i svetloj da je drugi, ne toliko udaljen, izgledao kao njegova nedovršena senka.

Možete to da obojite. Možete da ga nazovete „Istorijom sećanja”.

Migracija može biti pokrenuta uglom pod kojim sunčeva svetlost pada, koji nagoveštava promenu godišnjih doba, temperature, biljnim životom i stepenom dostupnosti hrane. Ženski monarsi polažu jaja tokom puta. Svaka istorija ima više od jedne niti, svaka nit je priča o podeli. Putovanje traje sedam hiljada sedamsto sedamdeset kilometara, više od dužine ove zemlje. Monarsi koji lete ne jug neće se vratiti na sever. Svaki odlazak je, stoga, konačan. Samo se njihova deca vraćaju; samo budućnost ponovo posećuje prošlost.

Šta je država sem rečenice bez granica, života?

Onaj put kod kineskog mesara, pokazala si na pečeno prase koja je visilo sa kuke. „Rebra su ista kao kod čoveka nakon što ga

spale.” Odsečno si se zakikotala, a zatim zastala, izvadila novčanik stegnutog izraza na licu i ponovo prebrojala naš novac.

Šta je država sem doživotne kazne?

Onda sa petolitrom mleka. Boca se rasprsla o moju ramenu kost, a zatim je bela kiša ravnomerno padala po kuhinjskim pločicama.

Onda u Siks Flegsu, kada si se vozila u Supermen rolerkosturu sa mnom jer sam se plašio da se vozim sam. Kako si posle povraćala, sa celom glavom u kanti za đubre. Kako sam, u vriskavom ushićenju, zaboravio da ti kažem *Hvala*.

Onda kada si otišla u humanitarnu radnju i napakovala kolica odećom sa žutom etiketom jer je tog dana žuta etiketa označavala dodatnih pedeset posto popusta. Gurao sam kolica i skočio na zadnju šipku, jedreći i osećajući se bogato zbog našeg izobilja odbačenih blaga. Bio ti je rođendan. Častili smo se. „Izgledam li kao prava Amerikanka?“, rekla si, prislanjajući belu haljinu uz sebe. Bila je isuviše formalna da bi ti imala neku priliku da je nosiš, ali ipak ne toliko da ne nagoveštava *mogućnost* upotrebe. Šansu. Klimnuo sam glavom, cereći se. Kolica su do tada bila tako puna da više nisam video šta je ispred mene.

Onda sa kuhinjskim nožem – onim koji si uzela u šaku, a onda ispustila, tresući se, govoreći tiho: „Beži napolje. Beži napolje.” I ja sam istrčao kroz vrata, niz crne letnje ulice. Trčao sam dok nisam zaboravio da imam deset godina, dok lupanje srca nije bilo sve što sam mogao da čujem od sebe.

Onda u Njujorku, nedelju dana nakon što je rođak Fuong poginuo u saobraćajnoj nesreći, zakoračio sam u voz broj dva ka Bronksu i video njegovo lice, jasno i okruglo, dok su se vrata otvarala, kako me gleda, živo. Izgubio sam dah od zaprepašćenja

– ali sam znao da nije tako, da je to samo čovek koji je ličio na njega. Ipak, uzdrmao me je prizor onoga što sam mislio da nikada neću ponovo videti – tako tačne crte lica, teška vilica, otvoreno čelo. Njegovo ime je jurilo ka kapiji mojih usta pre nego šta sam ga uhvatio. Iznad nivoa zemlje, seo sam na hidrant i nazvao te. „Mama, video sam ga”, dahtao sam. „Mama, kunem se da sam ga video. Znam da zvuči glupo, ali video sam Fuonga u vozu.” Imao sam napad panike. I ti si to znala. Neko vreme nisi govorila ništa, onda si počela da pevušiš melodiju rođendanske pesme. Nije bio moj rođendan, ali je to bila jedina pesma koju si znala na engleskom i nastavila si. I ja sam slušao, pritiskajući telefon uz uvo tako jako da mi je i satima kasnije roze trougao ostao utisnut u obraz.

Dvadeset i osam mi je godina, metar i šezdeset devet centimetara sam visok, 55 kilograma. Zgodan sam iz tačno tri ugla i smrtonosan iz svih ostalih. Pišem ti iz tela koje je nekada bilo tvoje. Time hoću da kažem, pišem ti kao sin.

Ako imamo sreće, kraj rečenice je tamo gde možda možemo da počnemo. Ako imamo sreće, nešto biva preneseno, još jedna azbuka pisana krvlju, žilama i neuronima; precizno ispunjavaju svoj rod tihim podsticajem da lete na jug, da skreću ka mestu u narativu koje niko ne bi trebalo da premaši.

Onda, u kozmetičkom salonu, načuo sam kako tešiš mušteriju povodom njenog skorašnjeg gubitka. Dok si joj ti lakirala nokte, ona je, između jecaja, govorila. „Izgubila sam svoju bebu, svoju devojčicu, Džuli. Ne mogu da verujem, ona mi je bila najstarija, najjača.”

Ti si kimala glavom, očiju trezvenih iza maske. „U redu je, u redu je”, rekla si na engleskom, „nemoj plačeš. Tvoja Džuli”, nastavila si, „kako ona umrla?”

„Rak”, rekla je žena. „I još u mom dvorištu. Prokleta je umrla tu, u mom dvorištu.”

Spustila si njenu šaku, skinula masku. Rak. Nagnula si se napred. „Moja mama, isto, ona umrla od raka.” Prostorija je utihnula. Tvoje kolege su se uzvrpoljile. „Ali šta se desilo u dvorištu, što umrla tu?”

Žena je obrisala oči. „Ona tu živi. Džuli je moj konj.”

Klimnula si glavom, stavila masku i vratila se lakiranju njenih noktiju. Nakon što je žena otišla, ti si zafrljačila masku preko sobe. „Jebeni konj?”, rekla si na vijetnamskom. „Boga ti jebem, bila sam spremna da odnesem cveće na grob njene kćerke!” Tokom ostatka dana, dok si radila na jednoj ili drugoj šaci, podigla bi pogled i viknula: „To je jebeno bio konj!”, i mi bismo se svi smejali.

Onda kada sam sa trinaest konačno rekao prestani. Tvoja ruka u vazduhu, moja jagodica koja je bridela od prvog udarca. „Prestani, Mama. Nemoj više. Molim te.” Pogledao sam te odlučno, na način na koji sam, do tada, naučio da gledam u oči siledžija. Okrenula si se i, ne rekavši ništa, obukla svoj smeđi vuneni kaput i odšetala do radnje. „Idem po jaja”, dobacila si preko ramena, kao da se ništa nije desilo. Ali oboje smo znali da me nikada više nećeš udariti.

Monarsi koji su preživeli migraciju prenosili su tu poruku svojoj deci. Sećanje na članove porodice izgubljene od prve zime bilo je utkano u njihove gene.

Kada se rat završava? Kada mogu da izgovorim tvoje ime i da to znači samo tvoje ime, a ne ono što si ostavila za sobom?

Onda kada sam se probudio u mastiloplavom satu, moja glava – ne, kuća – bila je ispunjena nežnom muzikom. Stopalima po hladnom parketu, došao sam do tvoje sobe. Tvoj krevet je bio prazan. „Mama”, rekao sam preko muzike, mirno poput odsečenog cveta. To je bio Šopen i dopirao je iz ormana. Vrata su bila iscrtana crvenkastim svetlom, kao ulaz u mesto koje je gorelo.

Seo sam ispred njih, slušajući uvertiru i, ispod toga, tvoje ujednačeno disanje. Ne znam koliko sam dugo bio tamo. Ali, u jednom trenutku sam se vratio u krevet, navukao pokrivač do brade, dok nije prestalo, ne muzika, nego moje drhtanje. „Mama”, rekao sam ponovo, nikome, „vrati se. Vrati se napolje.”

Jednom si mi rekla da je ljudsko oko najusamljenija božja tvorevina. Kako toliko sveta prolazi kroz zenicu, a ono ipak ne sadrži ništa. Oko, samo u svojoj duplji, ne zna čak ni da postoji drugo, isto, samo koji centimetar udaljeno, jednako gladno, jednako prazno. Otvorivši vrata na prvi sneg u mom životu, prošaputala si: „Pogledaj.”

Onda kada si, trebeći zelenu boraniju iz kofe na sudoperom, rekla, ničim izazvano: „Ja nisam monstrum. Ja sam majka.”

Na šta mislimo kada kažemo preživeli? Možda je preživeli poslednji koji se vrati kući, poslednji monarh koji sleti na granu već otežalu od duhova.

Jutro je steglo obruč oko nas.

Spustio sam knjigu. Mahune boranije nastavile su da pucaju. Lupkale su po čeličnoj sudoperi kao prsti. „Nisi monstrum”, rekao sam.

Ali sam lagao.

Ono što sam zapravo hteo da kažem bilo je da i nije tako užasno biti monstrum. Od latinskog *monstrum*, božanski glasnik katastrofe, a onda adaptirano u starofrancuskom da znači životinju mirijadnog porekla: kentaura, grifona, satira. Biti monstrum je biti hibridni signal, svetionik: i sklonište i upozorenje odjednom.

Čitao sam da je za roditelje koji pate od PTSP-a verovatnije da će tući svoju decu. Možda, posle svega, posredi ipak jeste monstruozno poreklo. Možda dići ruku na svoje dete znači pri-

premiti ga za rat. Reći da je imati srce koje kuca uvek složenije nego zadatak srca da telu govori *da da da*.

Ne znam.

Ono što znam je da si mi u humanitarnoj radnji, očiju staklastih i raširenih, dodala belu haljinu. „Možeš li da pročitaš ovo”, rekla si, „i da mi kažeš da li je otporna na vatru?” Ja sam pregledao porub, proučio reči odštampane na etiketi i, kako ni sam još nisam umeo da čitam, rekao: „Da.” Svejedno sam to rekao. „Da”, lagao sam, dižući haljinu do tvoje brade. „Otporna je na vatru.”

Nekoliko dana kasnije, dečak iz susedstva, prolazeći na svom biciklu, videće me kako nosim baš tu haljinu – obukao sam je misleći da ću više ličiti na tebe – ispred, u dvorištu, dok si ti na poslu. Sledećeg dana na velikom odmoru deca će me zvati bolešnik, peder, peško. Mnogo kasnije naučiću da su te reči takođe bile varijacije reči *monstrum*.

Ponekad zamišljam monarhe kako beže ne od zime, već od napalmskih oblaka tvog detinjstva u Vijetnamu. Zamišljam ih kako nepovređeni odleću od buktećih eksplozija, njihova majušna crno-crvena krila podrhtavaju poput krhotina koje su nastavile da se razduvavaju, hiljadama kilometara preko neba, tako da, kada podigneš pogled, više ne možeš da spoznaš eksploziju od koje su potekli, već samo porodicu leptira kako pluta po čistom, hladnom vazduhu, krila konačno, posle toliko požara, otpornih na vatru.

„To je baš dobro znati, dušo.” Zurila si, skamenjenog lica, preko mog ramena, sa haljinom pribijenom uz grudi. „To je baš dobro.”

Ti si majka, Mama. Ti si takođe i monstrum. Ali i ja sam – zato i ne mogu da skrenem pogled sa tebe. Zato sam i uzeo najusamljeniju božju tvorevinu i u nju stavio tebe.

Pogledaj.